

UPPSALA
UNIVERSITET

Våld i samkönade relationer

Adlon, webinarium

22 november 2017

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

Malin Eriksson
Utbildare, NCK

UPPSALA
UNIVERSITET

- Hur kan NCK vara till nytta för dig?
- Hur kan vi förstå och känna igen våldet och dess konsekvenser?
- Våld och särskild sårbarhet med fokus på våld i samkönade relationer

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

UPPSALA
UNIVERSITET

Utveckla, sprida, utbilda, forska och ge stöd

- Sprida kunskap om och utveckla metoder för bemötande och omhändertagande
- Sprida kunskap om mäns våld mot kvinnor
- Bedriva utbildning
- Följa, sammanställa och sprida forskningsresultat och analysera behovet av forskning
- Vara ett stöd för myndigheter och organisationer, stödja metodutveckling och verka för en effektiv samverkan
- Erbjuder stöd för våldsutsatta kvinnor

UPPSALA
UNIVERSITET

NCK:s kunskapsområde

- Mäns våld mot kvinnor
- Hedersrelaterat våld och förtryck
- Våld i samkönade relationer

UPPSALA
UNIVERSITET

NCK:s kunskapsbank – samlad kunskap för kvinnofrid

En länk mellan forskning och praktik:

- Tillgängliggör forskning och erfarenhetsbaserad kunskap
- Snabba överblickar och fördjupning
- Gemensam ingång och NCK-publikationer
- Webbstöd och webbkurs

www.nck.uu.se/kunskapsbanken

www.webbkursomvold.se

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

UPPSALA
UNIVERSITET

Utbildning

Kunskap om våldet och dess konsekvenser är avgörande för att

- kunna handlägga ärenden och ge brottsoffer och förövare ett professionellt bemötande
- bedriva förebyggande arbete
- förändra attityder i samhället

UPPSALA
UNIVERSITET

Utbildning för yrkesverksamma

- Tvärprofessionell kurs för yrkesverksamma, 15 hp, ht/vt (sista ansökningsdag: 18 februari 2018)
- Att utbilda om mäns våld mot kvinnor 7,5 hp
- Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar. Introduktionsdagar för yrkesverksamma (sista anmälningsdag: 10 december 2017)

UPPSALA
UNIVERSITET

Kvinnofridslinjen 020-50 50 50

- Nationell stödtelefon
- Regeringsuppdrag
- Start december 2007
- 80-90 samtal per dygn från kvinnor, anhöriga och yrkesverksamma

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

 020-50 50 50
Kvinnofridslinjen

UPPSALA
UNIVERSITET

Lätt att söka hjälp

- Öppet dygnet runt, årets alla dagar
- Anonymitet och sekretess
- Kostnadsfritt att ringa
- Samtalet syns inte på telefonräkningen
- Tillgång till tolkservice
- Sjuksköterskor och socionomer
- Kan hänvisa till resurser i hela landet

Våld mot kvinnor – en global fråga

- 1948** FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 3: "Envar har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet"
- 1979** Kvinnokonventionen, CEDAW
(Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women)
- 1993** FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor
- 2014** Europarådets "Istanbulkonvention"

UPPSALA
UNIVERSITET

FN:s deklARATION om avskaffande av våld mot kvinnor, 1993

- **Definition,**
- **grundläggande orsak**
- **och staternas ansvar**

”Staterna bör med alla lämpliga medel och utan dröjsmål bedriva en politik som syftar till att avskaffa våld mot kvinnor.”

UPPSALA
UNIVERSITET

Medlemsstaternas ansvar

”Staterna bör fördöma våld mot kvinnor och bör inte åberopa någon sed, tradition eller någon religiös hänsyn för att undvika sina åtaganden vad gäller våldets avskaffande.”

FN:s deklaration om avskaffandet av våld mot kvinnor, 1993

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

UPPSALA
UNIVERSITET

Sveriges arbete och ansvar

- 1993** Regeringen tillsätter en Kvinnovåldskommission
- 1994** Rikskvinnocentrum
- 1998** Kvinnofredspropositionen och ändringar i lagstiftning
- 2007** Regeringens nationella handlingsplan

UPPSALA
UNIVERSITET

- Hur kan vi förstå och känna igen våldet och dess konsekvenser?
  - Normaliseringsprocessen
  - Uppbrottsprocessen

UPPSALA
UNIVERSITET

Våldets grundläggande orsak

”Våld mot kvinnor är en manifestation av historiskt ojämlika maktrelationer mellan män och kvinnor... och att våld mot kvinnor är en av de avgörande sociala mekanismer genom vilka kvinnor tvingas in i en underordnad ställning gentemot män”

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

UPPSALA
UNIVERSITET

En definition av våld

” Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i, eller troligen kommer att leda till, fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet.”

FN:s deklaration om avskaffandet av våld mot kvinnor, 1993

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

Definitioner av våld

- **Fysiskt våld**

nyp, örfil, piskrapp, knuff, spark, knytnävsslag, stryptag, hugg, knivstick, brännmärkning,

- **Hot om våld**

mot kvinnan, hennes barn eller någon annan i familjen. Hot mot husdjur.

- **Psykiskt våld**

förolämpningar, könsord, förstör ägodelar, kontrollerande beteende, ”nattliga rättegångar”

- **Sexuellt våld**

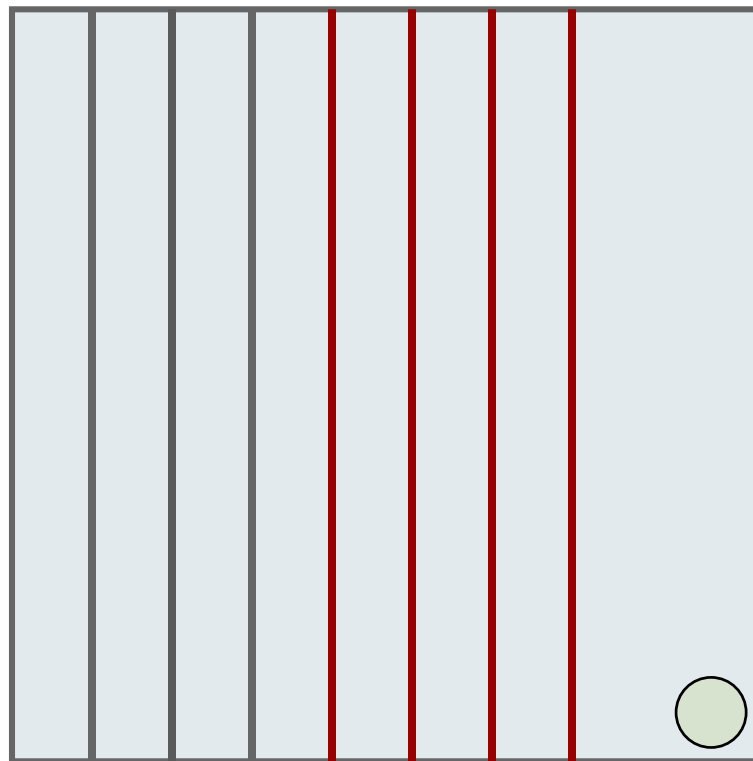
Våldtäkt, sexuella övergrepp

Ett krympande livsrum

Kontroll genom

- isolering
- växling
mellan våld
och värme

..... en krympande självkänsla

UPPSALA
UNIVERSITET

Normaliseringsprocessen

- kontroll, isolering, växling
våld och värme
- begränsning, nedvärdering
och förnedring
- styra över liv och död

Kontrollerande beteende

- Make/sambo svartsjuk
- Kritiserar kvinnan och kallar henne nedsättande saker
- Kvinnan får ej besluta om pengar, ej arbeta
- Bråkar när kvinnan vill träffa släkt och vänner, hindrar fritidsaktiviteter
- Hotar att skada sig själv, skada barnen
- Skadar kvinnans ägodelar, husdjur

UPPSALA
UNIVERSITET

Normaliseringsprocessen

Kvinnan

- protesterar och gör motstånd
- anpassar sig (hon kan inte göra rätt) för att få slut på våldet och överleva
- förlorar med tiden allt mer av sitt självförtroende
- internaliserar våldet

UPPSALA
UNIVERSITET

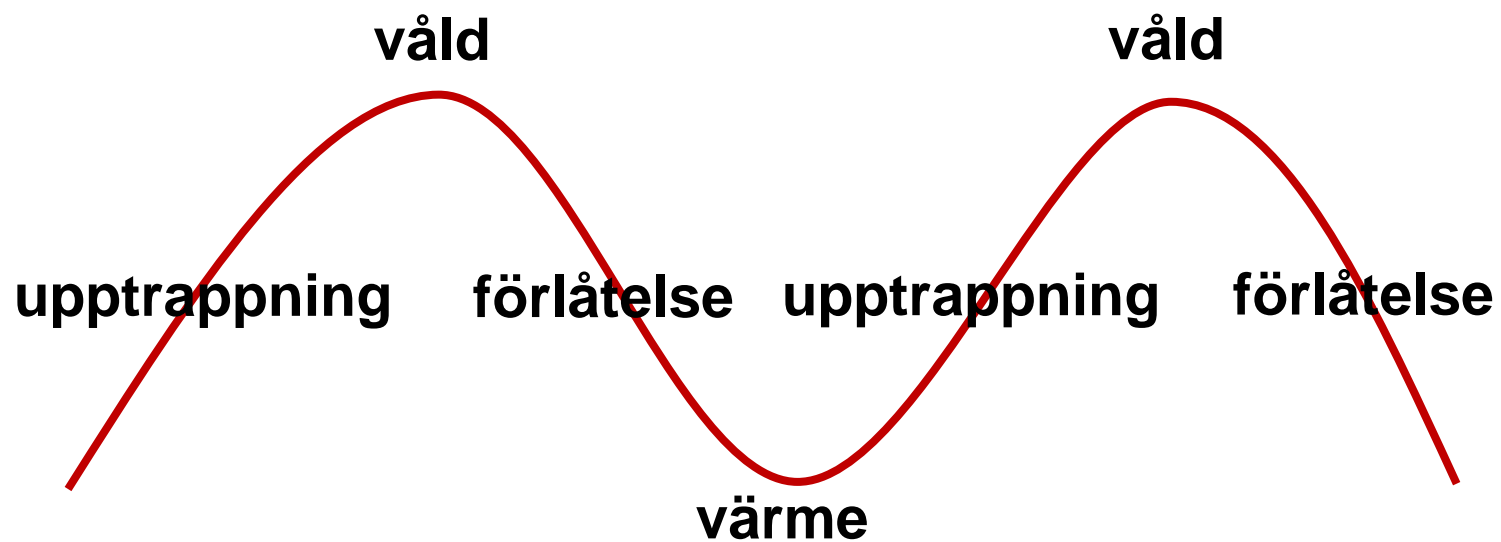
Motstånd

- Säger ifrån
  - Markerar
  - Gör tvärtom
  - Försöker "tala tillrätta"
-
- Motståndet leder inte till minskat våld - kan fördröja uppbrottet

UPPSALA
UNIVERSITET

Våldsvågen

UPPSALA
UNIVERSITET

Våldet som kontinuum

knuff

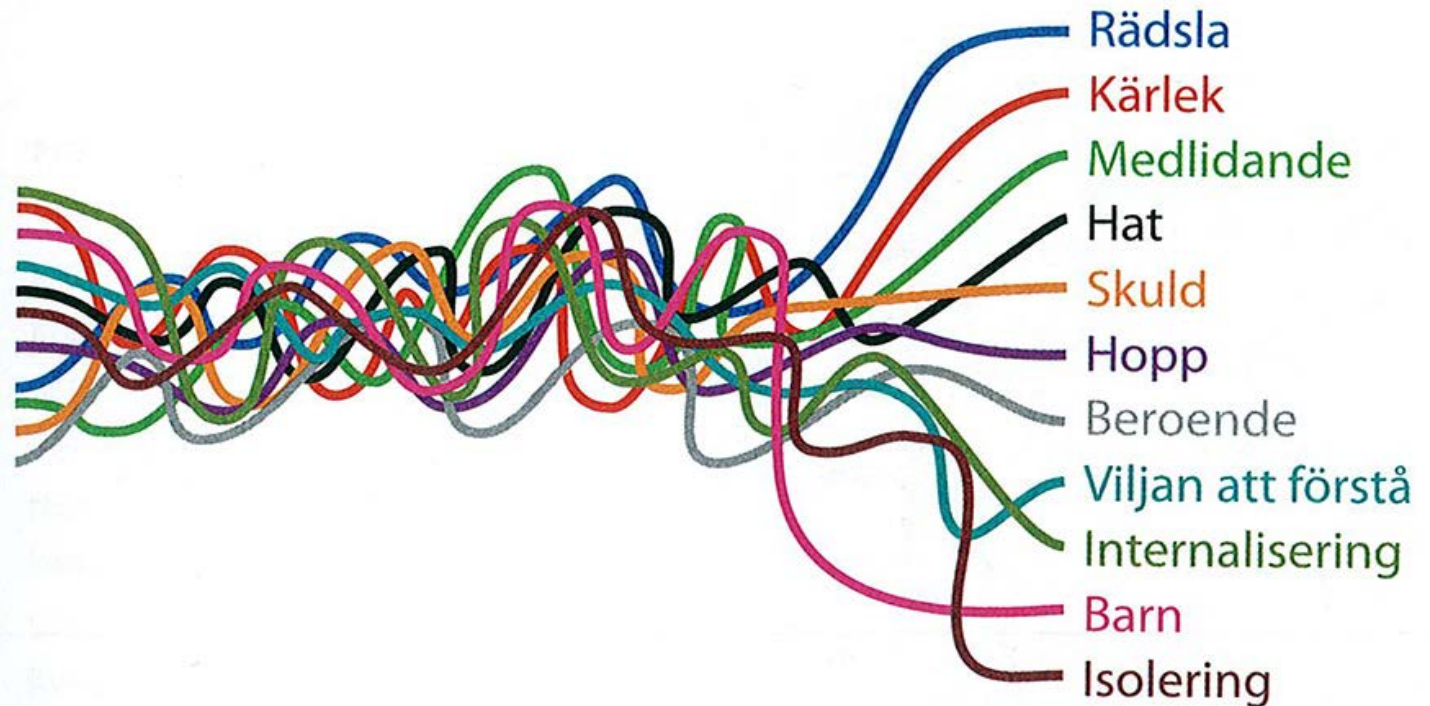
stryptag

UPPSALA
UNIVERSITET

Det traumatiska bandet

UPPSALA
UNIVERSITET

Uppbrottsprocessen

Att bryta upp

- det fysiska upprottet

Att bli fri

- bryta de emotionella banden

Att förstå

- definiera verkligheten såsom den varit

UPPSALA
UNIVERSITET

*”vikten av yttre faktorer
bör hållas starkt i åtanke
när det handlar om att
bryta inre band”*

Från inledningen till *Hur går hon?* (2011) av Enander,
Eriksson, Larsson, Fries, Holmberg, Larsdotter & Olsson

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

UPPSALA
UNIVERSITET

”Signifikanta andra”

- Se kvinnan – och fråga
- Tro på kvinnan – bygg upp ett förtroende som gör att kvinnan litar på dig
- Lyssna på kvinnan – inta en tillåtande och stödjande hållning
- Knyta an till den styrka hon har visat genom anpassning och motstånd

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

Varför går hon (2012), Hur går hon? (2011) C. Holmberg m fl

UPPSALA
UNIVERSITET

Olika höga trappsteg...

Kön

Funktionsförmåga

Sexualitet

Klass

Hudfärg

Ålder

Plats

Lagstiftning

Språk

Normer

UPPSALA
UNIVERSITET

Våld och särskild sårbarhet - fokus våld i samkönade relationer

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

UPPSALA
UNIVERSITET

Normer och våld

- Fler normer än de som finns om kön påverkar våld i nära relationer såsom
- klass, sexualitet, etnicitet/ras, funktionsförmåga, ålder, hälsa, nationalitet osv.

UPPSALA
UNIVERSITET

Vad är intersektionalitet?

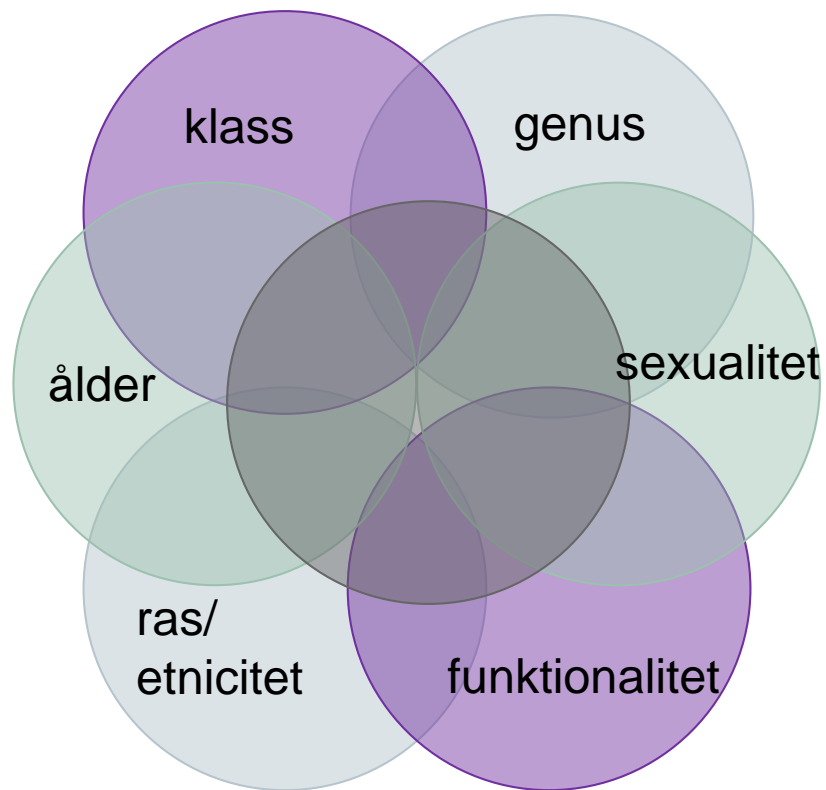
Ett verktyg för att se hur

- olika samhälleliga maktasymmetrier, baserade på kategorier såsom genus, sexuell preferens, klass, profession, ålder, nationalitet etc.
- samverkar med varandra

UPPSALA
UNIVERSITET

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

Lockhart & Danis *Domestic Violence: Intersectionality and Culturally Competent Practice*

UPPSALA
UNIVERSITET

Särskild sårbarhet och våld

Begreppet särskild sårbarhet/sårbar position synliggör

- hur personer som skiljer sig från **normen**
- kan vara utsatta för **våld** och **diskriminering** på sätt som
- kräver **särskilda stödinsatser**

UPPSALA
UNIVERSITET

Särskild sårbarhet

- Brottsliga handlingar kan bli en bisak,
- särskilt svårt att söka stöd eller att bli trodda,
- starka beroendeställningar.

UPPSALA
UNIVERSITET

Hbtq och våld

- Forskningsöversikten (2009) visade att behovet av kunskap om våld i samkönade relationer var stort.
- Få studier i svensk kontext – kunskapsluckor i stödverksamhet

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

UPPSALA
UNIVERSITET

Regeringens hbtq-strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck 2014-2016, uppföljning 2017

- Folkhälsomyndigheten
- Socialstyrelsen
- Myndigheten för ungdoms-och
civilsamhällesfrågor
- Diskrimineringsombudsmannen

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

”Hälsan och hälsans bestämning- faktorer för transpersoner ”

- Hbtq-personer har sämre hälsa än heterosexuella
- Hbtq-personer är mer utsatta än heterosexuella för fysiskt våld, både av icke närstående men också av partner
- Låg tillit till samhällsinstanser
- Få att anförtro sig till och söka stöd hos

UPPSALA
UNIVERSITET

Våldsamt lika och olika - våld i nära relation

- 25 % av de svarande hade upplevt någon form av psykologiskt, sexuellt eller fysiskt våld i nära relation
- 10 % var utsatta i en nuvarande relation
- Av de som angav att de är utsatta i en nuvarande relation, var 33% lesbiska kvinnor och 46% homosexuella män
- 17 % var utsatta i sin senast avslutade relation
- 6% av de utsatta hade polisanmält

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

UPPSALA
UNIVERSITET

Hbt och heder

- Glöms ofta bort
- Våldet följer samma mönster som för heterosexuella
- Berättelser om ökat våld pga sexuell läggning

UPPSALA
UNIVERSITET

Våldets former och uttryck i nära relation

- Fysiskt
- Psykiskt
- Sexuellt
- Materiellt/ekonomiskt

Våldet har sin grund i maktutövning.
Den våldsutövande parten upprätthåller
makt och kontroll genom att utöva våld.

UPPSALA
UNIVERSITET

Heteronormativitet

- Strikt tvåkönsnorm
- Alla är heterosexuella
- Heterosexualitet är naturligt.

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

Bild: "Hetero" av Sandra Dahlén
Källa: Rosenberg 2002

UPPSALA
UNIVERSITET

Särskild sårbarhet

- Föreställningar om våld i samkönade relationer
- Ålder/kön/klass/hälsa/funktion/ethnicitet
- Ordlöshet
- Komma ut-process
- Outing
- Isolering
- Minoritetsstress

UPPSALA
UNIVERSITET

Föreläsningar om kvinnligt/manligt

- Lesbiska utopin
- Parterna/män uppfattas som "jämstarka"
- Homosexuella parrelationer ses som icke-hierarkiska

UPPSALA
UNIVERSITET

Outing

"Hon sa det jämt efteråt, att det var bäst för mig att jag inte berättade något.

Om hon så bara misstänkte att jag pratat med någon, skulle hon ringa till mitt jobb och berätta allt; att jag var lesbisk.

Att jag aldrig haft någon fästman, att jag ljugit."

Kvinna slår kvinna, man slår man - homosexuell partnermisshandel, Nationellt råd för kvinnofrid

UPPSALA
UNIVERSITET

Isolering

”I homosexuella relationer kan lojaliteten vara oerhört stark.

När man är omgiven av ett samhälle som är så homofientligt..., när man är avskuren från barndomsfamilj, kyrka och andra sociala sammanhang, kan parrelationen få ett ännu högre värde.

Hos homosexuella par finns ofta en inställning av 'vi emot övriga världen'.”

UPPSALA
UNIVERSITET

Minoritetsstress

- Heteronormativitet
- Internaliserad homofobi
- Homofobi/homofientlighet
- Hatbrott

UPPSALA
UNIVERSITET

Bemötande

Heteronormativt bemötande:

- Osynliggörande
- Irrelevanta frågor kring sexualitet (sexualisering)
- Tystnad
- Exotisering
- Osäkerhet

UPPSALA
UNIVERSITET

Bemötande

- Makten i yrkespositionen
- Makten i relation till hbtq/minoritetsstress
- Kunskap
- Ställa öppna / specifika frågor
- Vara lyhörd
- Inkludera
- Vilka föreställningar bär jag själv på?

UPPSALA
UNIVERSITET

Tack!

Malin.eriksson@nck.uu.se

www.nck.uu.se

www.kvinnofridslinjen.se

KvinnofridNCK

Kvinnofridslinjen

020-50 50 50

NCK
NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

